

Valtuustoaloite: toimenpideohjelmasta kriisiytyneen koulupsykologipulan helpottamiseksi ja kustannusten säästämiseksi

Aluevaltuusto 26.9.2023 § 75

Hyvaks/3006/00.02.00/2023

Selostus asiasta

Hallintosäännön 142 §:n mukaan kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen valtuustoryhmällä ja valtuutetulla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita hyvinvointialueen toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa. Aloite annetaan puheenjohtajalle kirjallisesti tai sähköisesti. Sähköisessä kokouksessa aloite lähetetään sähköisesti kokouksen puheenjohtajan ilmoittamalla tavalla.

Aloite on, sitä enempää käsittelemättä, lähetettävä aluehallituksen valmisteltavaksi.

Päätösehdotus

Lähetetään tehdyt aloitteet aluehallituksen valmisteltaviksi.

Päätös

Lähetettiin aluehallituksen valmisteltavaksi Katri Savolaisen (Vihr.) ja allekirjoittaneiden aloite:

Valtuustoaloite toimenpideohjelmasta kriisiytyneen koulupsykologipulan helpottamiseksi ja kustannusten säästämiseksi.

Valtuustoaloite liitteenä.

Aluehallitus 31.10.2023 § 332

Hyvinvointialuejohtajan
ehdotus

Aluehallitus antaa valtuustoaloitteen toimialajohtaja Kati Kallimon ja HR-johtaja Eija-Liisa Heikkilän valmisteltavaksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lasten nuorten ja perheiden lautakunta 21.2.2024 § 13

Valmistelijat

palvelujohtaja, opiskeluhuollon palvelut Paula Käyhkö p. 050 5177 542, palvelupäällikkö, koulukuraattori- ja psykologiapalvelut Seppo Huhtiniemi p. 050 5632 418, vastuualuejohtaja, lasten nuorten ja perheiden palvelut Päivi Kalilainen p. 050 3700 245 ja HR-johtaja Eija-Liisa Heikkilä

Selostus asiasta

Katri Savolaisen (Vihr.) sekä 34 muun valtuutetun valtuustoaloite koskien Suomen Psykologiliiton toimenpideohjelmamaa (7/2023) koulupsykologipulan helpottamiseksi ja kustannusten säästämiseksi.

Katri Savolainen (Vihr.) sekä 34 muuta valtuutettua toteavat

valtuustoaloitteessaan, että opiskeluhuollon psykologeista on ollut vajetta Keski-Suomessa jo useamman vuoden ajan ja tilanne on entisestään heikentynyt Keski-Suomen hyvinvointialueella. Tämä siitäkin huolimatta, että Jyväskylän yliopiston psykologian laitos on vuodesta 2019 lisännyt aloituspaikkoja psykologian opintoihin ja vähitellen psykologien määrä työmarkkinoille lisääntyy.

Lisäksi valtuustoaloitteessa tuodaan esille, että opiskeluhuollon psykologirekrytoinnin vaikeuksien vuoksi lakisääteistä henkilöstömitoitusta ei ole pystytty noudattamaan. Tällä on vaikutuksia lasten- ja nuorten mielenterveyteen, perheisiin sekä koulujen henkilökuntaan. Valtuutetut tuovat esille myös vajeen paikkaamiseen käytetyn ostopalvelun korkean hinnan. Aloite sisältää Suomen Psykologiliiton toimenpideohjelman (7/2023) koulupsykologitilanteen ratkaisemiseksi. Katri Savolainen ja muut valtuutetut esittävät, että Keski-Suomen hyvinvointialue käy nämä toimenpide-ehdotukset läpi ja pyrkii ottamaan keinot käyttöön koulupsykologitilanteen ratkaisemiseksi.

Vastaus aloitteeseen

Vastauksessa on kuvattu opiskeluhuollon psykologipalvelun nykytila. Lisäksi esitetään toimenpiteet, joita on jo toteutettu tai joita tullaan toteuttamaan Keski-Suomen hyvinvointialueella.

Nykytila

Keski-Suomen hyvinvointialueen opiskeluhuollon psykologipalveluissa työskentelee 35 toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa olevaa psykologia.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013, 9a§) henkilöstömitoitusten (780 oppilasta/psykologi) mukaan psykologeja tulisi olla 57, johon on talousarviossa varauduttu. Vakinaisten tehtävien täyttöaste on 61 %. Rekrytoinnin onnistuminen riippuu merkittävästi työskentely-ympäristöstä ja asiakasryhmästä. Toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukiokoulutuksessa psykologin tehtävien täyttöaste on 93 %, esi- ja perusopetuksessa 43 %. Rekrytointi onnistuu siis selkeästi paremmin toisella asteella. Vajeet opiskeluhuollon psykologipalveluissa olivat olemassa jo hyvinvointialueiden aloittaessa, mutta vuoden 2023 aikana tilanne heikkeni entisestään.

Edellä kuvattuja vajeita on paikattu ostopalvelulla, jota on hankittu puitesopimuksen kautta. Vuonna 2023 hankittiin opiskeluhuollon psykologipalvelua (psykologin työpäivä ja psykologin tutkimus) noin 1 160 000 eurolla. Vuonna 2024 hankintoja on tehty nyt noin 850 000 euron edestä elokuun loppuun saakka. Loppuvuoden osalta ei hankintapäätöksiä ole vielä tehty. Ostot on katettu vajeen vuoksi säästyneestä palkkabudjetista, talousarviossa ei ole erillistä ostopalvelumäärärahaa. Ostopalvelun avulla pystytään vastaamaan alueiden akuutteihin asiakastarpeisiin, mutta ennaltaehkäisevä yhteisöllinen työ ja työn kehittäminen jää tekemättä. Terveystuololain (1326/2010, 17A§) ja Oppilas- ja opiskeluhoitolain (1287/2013) veloitteet eivät tällä hetkellä toteudu esi- ja perusopetuksen psykologipalvelun osalta. Lisäksi ostopalveluna hankitun työn vaikuttavuus ja laatu on vaarassa jäädä heikoksi, koska työn kytkeytyminen osaksi palvelukokonaisuutta on sirpaleista johtuen usein tapahtuvista henkilövaihdoksista ostopalveluissa.

Keski-Suomen hyvinvointialueen tilanne psykologityön vajeiden ja rekrytointihaasteiden osalta on samantyyppinen kuin muualla valtakunnassa.

Jyväskylän yliopistossa koulutetaan muihin alueisiin verrattuna huomattava määrä psykologeja ja aloituspaikkoja on lisätty vuodesta 2019 lähtien.

Voidaan olettaa, että tällä lisäyksellä olisi rekrytointiin positiivisia vaikutuksia täysimääräisesti vuodesta 2025 alkaen. Hyvinvointialueen aikana on tehty useita toimenpiteitä oman psykologitoiminnan lisäämiseksi. Lisäksi uusia toimenpiteitä edelleen etsitään vuoden alusta 2024 lähtien asetetun työryhmän toimesta.

Toimenpiteet

Rekrytointi

Tavoitteena on ensisijaisesti tuottaa opiskeluhoillon psykologityö omana toimintana. Psykologien avoimet tehtävät ovat jatkuvasti haettavana Kuntarekryssä ja lisäksi näkyvyyttä lisätään erilaisten sosiaalisen median kanavien kautta, esimerkiksi videomateriaalien avulla. Rekrytointiin liittyvää markkinointia kehitetään yhdessä hyvinvointialueen rekrytointin asiantuntijoiden kanssa kehittämällä mm. rekrytointisivustoa.

Yliopistoyhteistyö ja psykologiharjoittelu

Yliopistoyhteistyötä tiivistetään ja opiskelijoiden harjoittelujaksoja koskevia hyvinvointialueen tasoisia puitesopimuksia valmistellaan. Lisäksi kahden välistä yhteistyötä opiskeluhoillon psykologipalveluiden ja psykologian laitoksen välillä ollaan vahvistamassa. Tavoitteena on esimerkiksi järjestää opiskelijoiden vierailuja opiskeluhoillon palveluissa, jotta jo opiskeluaikana opiskeluhoillon työkenttä tulisi tutuksi ja houkuttelevaksi työpaikaksi valmistumisen jälkeen.

Opiskeluhoillon psykologipalveluissa arvioidaan mahdollisuutta lisätä palkallisia psykologiharjoittelujaksoja nykyisen kolmen vuosittaisen jakson sijaan.

Palkkaus

Psykologien tehtäväkohtaista palkkaa on harmonisoitu ja kehitetty SOTESopimuksen kesän 2023 yhteensovittamis- ja kehittämiserillä. Käytössä on myös rekrytointilisä tapauskohtaisen harkinnan mukaan. Tärkeä seuraava askel on SOTE-sopimuksen uuden tasopalkkajärjestelmän kehittäminen sekä palkkauksen vertailu muiden hyvinvointialueiden, lähinnä itäisen YTA-alueen palkkauksen kanssa.

Kevään 2024 aikana tehdään kustannusvertailua omana toimintana tuotetun opiskeluhoillon psykologityön ja ostopalvelun välillä huomioiden työn sisällön määrä ja laatu.

Työn mitoitus ja sisällöt

Tällä hetkellä hyvinvointialueen psykologeilla on lakisääteisen mitoituksen mukaiset työalueet ja työnsisällöt. Yhteisöllisen työn lisääminen sisältyy alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman 2024-2025 kehittämistoimenpiteisiin ja koskee myös psykologityötä.

Työn kehittäminen

Hyvinvointialueella kehitetään hoito- ja palveluketjuja sekä systeemistä yhteistyötä muiden palveluiden sekä koulutuksen järjestäjien kanssa. Onnistuessaan tämä vaikuttaa myös psykologin työn sisältöön ja sujuvuuteen ja sitä kautta myös työntekijöiden veto- ja pitovoimaan. Keskeinen kysymys työnkuvassa on psykologin tekemien arvioiden ja tutkimusten määrä ja laatu, jossa vielä on alueellista vaihtelua melko paljon. Eri asiantuntijoiden välistä työnjakoa arvioidaan ja valmistellaan yhtenäistä ohjeistusta.

Lisäksi opiskeluhuollon psykologityössä vahvistetaan ammatillisten tiimien toimintaa, edistetään psykologityön kehittämistä, kollegiaalista tukea ja psykologityön sisältöjen tarpeenmukaista yhtenäistämistä hyvinvointialueella. Perustasolla on mallinnettu syksyn 2023 aikana psykologeille tarjottavaa neuropsykologin konsultaatiota. Neuropsykologin tarjoamaa konsultaatiota jatketaan ja vahvistetaan vuoden 2024 alussa neuropsykiatrisen ja oppimisen tuen yksikköön rekrytoidun neuropsykologin tehtävän avulla. Jatkossa kartoitetaan sisäisen kouluttautumisen mahdollisuuksien lisäämistä hyvinvointialueen psykologeille ja lisätä myös osallisuutta mahdollisuuksien mukaan erilaisissa kehittämisprojekteissa.

Työn joustavuus

Keski-Suomen hyvinvointialueen opiskeluhuollon psykologeilla on käytössä liukuva työaika, osa-aikatyön ja rajatun etätyön mahdollisuus.

Työn liikkuvuus

Työ on lähtökohtaisesti jonkin verran liikkuvaa, koska kouluja tai oppilaitoksia voi psykologin työskentelyalueella olla useampia. Lakisääteisten mitoitusten myötä alueet ovat aiempaa kohtuullisempia ja kouluyksiköitä on keskimäärin 1-3 psykologia kohden. Siirtymät toteutuvat työajan puitteissa pääosin työntekijän omilla kulkuvälineillä, matkakustannukset korvataan hyvinvointialueen ohjeistusten mukaisesti. Psykologeilla ei ole liikkumiseen käytössä työnantajan omistamia autoja.

Työtilat ja -välineet

Lain mukaan opiskeluhuollon psykologipalvelut järjestetään ensisijaisesti oppilaitoksessa lähipalveluna. Tavoitteena on turvalliset ja asiakastyöhön soveltuvat työtilat ja asianmukaiset työvälineet. Tilaratkaisujen avulla pyritään mahdollistamaan myös monialainen työskentely. Työhön liittyviä riskejä ja vaaroja käydään läpi järjestelmällisesti ja tehdään tarvittavat toimenpiteet.

Työn johtaminen

Perehdytys ja työn aloittaminen ovat avainasemassa henkilöstön veto- ja pitovoiman näkökulmasta. Opiskeluhuollon psykologityössä ollaan ottamassa käyttöön hyvinvointialueen perehdytysohjelma Introa. Joillakin alueilla jo käytössä olevaa psykologien mentorointijärjestelmää yhdenmukaistetaan ja otetaan käyttöön koko hyvinvointialueella. Lisäksi vahvistetaan ammatillisten tiimien toimintaa ja kollegiaalisia konsultaatiokanavia on avattu omille psykologeille.

Psykologien hallinnollinen esihenkilö on joko sosiaalityöntekijä- tai psykologitaustainen. Palveluyksikössä on kolme psykologipalveluvastaavaa, jotka vastaavat opiskeluhuollon psykologityön sisällöllisen kehittämisestä työntekijöitä osallistaen yhdessä palvelupäällikön kanssa.

Työnohjaus

Pienryhmämuotoinen työnohjaus toteutuu.

Täydennyskoulutus

Psykologin tehtävässä täydennyskoulutus on keskeinen asia, kouluttautumiseen kannustetaan ja tehdään henkilökohtaista suunnitelmaa osaamisen vahvistamisesta. Pidempien koulutusten suhteen tehdään palvelutarpeen mukaista harkintaa esimerkiksi kustannusten osalta. Osaamisen vahvistamisessa käytetään laajasti eri kouluttautumisen muotoja, esimerkiksi hyödynnetään valittuja vaikuttavia menetelmiä.

Toimivalta asiassa
Hallintosääntö § 18

Järjestämispäällikön
ehdotus

Lasten, nuorten ja perheiden laukakunta esittää edellä kuvatun vastauksen valtuustoaloitteeseen aluehallitukselle jatkokäsittelyyn.

Asian kokoukäsittely

Asiaa kokouksessa oli esittelemässä Päivi Kalilainen.

Päätös

Lautakunta hyväksyi päätösesityksen ja esittää seuraavia huomioita jatkokäsittelyyn:

- Lautakunta korostaa oppilaitosyhteistyön roolin tärkeyttä.
- Lautakunta nosti esille, että palkkaukseen ja ostopalveluihin kaivattaisiin enemmän konkretiaa.
- Lisäksi työtilojen viihtyvyyteen tulisi panostaa, ja yksilötyönohjaus nähdään tärkeäksi.

Nina Peränen poistui kokouksesta klo 17.12, Maria Kaisa Aula siirtyi kokouksesta Teams-yhteyteen klo 17.20 ja Päivi Kalilainen poistui kokouksesta klo 17.28.

Aluehallitus 26.03.2024 § 98
757/00.05.01/2024

Esittelijä

Hyvinvointialuejohtaja Tollet Jan

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen ja toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Asian kokoukäsittely:

Kati-Erika Timperi ja Eila Tiainen poistuivat kokouksesta asian käsittelyn aikana klo 16.48.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.